

Kaip kurti lietuvybę

Marija ANTANAVIČIŪTĖ

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės (PLB) Seimas, Dainų šventė, Pasaulio lietuvių jaunimo suvažiavimas, projektas „100 Lietuvos veidų - sujunkime Lietuvą!“ - liepos pirmoje pusėje visoje Lietuvoje nugriaudėjo pasaulio lietuvių balsai. Bet ar to griausmo gana?

Sėdint PLB Seime, atstovaujant Jungtinės Karalystės jaunimui, manęs neapleido nuojauta, kad vienkartinių renginių neužtenka. Reikia didžiulių visuomeninių pastangų, norint iš tikrųjų įgalinti užsienyje gyvenančias lietuvių bendruomenes (LB) veikti ir užtikrinti jų tvarią bei ilgalaikę veiklą. Lietuvių bendruomenės keičiasi, kinta ir jų santykis su Lietuva. Todėl kyla klausimas, kaip bendruomenėms veikti geriau ir efektyviau, ką jos turėtų keisti, kad būtų pasiruošusios ateities iššūkiams. Ilgainiui reikės atrasti naujus kelius, kaip dirbti su bendruomenėmis Lietuvoje, ir prisitaikyti prie naujų emigracinių patirčių. Už visas bendruomenes kalbėti sunku, bet jaunimo sąjungos susiduria su labai specifiniais iššūkiais, kurie yra aktualūs visiems pasaulio lietuviams.

JK Jaunimo Sąjungos konstitucijoje yra tokia eilutė: organizacijos misija yra tautiškumo ir lietuviškumo puoselėjimas. Visada maniau, kad ta eilutė yra klaidinanti: tapatybė, o kartu ir lietuviškumas, nėra vienareikšmiški, jie kinta ir pasiduoda individualioms interpretacijoms. Lietuviška tapatybė ir asmeninis santykis su valstybe keitėsi sovietmečiu, ji keitėsi net ir pokario išėivijoje. Ji keičiasi gyvenant Lietuvoje skirtingose miestuose ar nuolat judant tarp skirtingų šalių. Bet kokiai bendruomenei, norinčiai suburti kuo daugiau narių, reikia pripažinti narių tapatybės įvairovę. Ta įvairovė yra vienas iš iššūkių, su kuriais jau dabar susiduria pasaulio lietuvių organizacijos.

Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjunga (PLJS), taip pat ir regioninės jaunimo sąjungos, neretai būna pirmieji vartai į bendruomenę: jauniems, pastaraisiais dešimtmečiais Lietuvą palikusiems žmonėms, naujajai išėivių bangai, dalyvavimas jaunimo sąjungų renginiuose yra ne tik pirmasis prisilietimas prie užsienio lietuvių bendruomenės, bet ir pirmoji kibirkštis, įžiebianti išėivio ar emigranto savivoką.

Ankstesnės išėivijos bangos kūrė bendruomenes burdamos lietuvių šeimas, o šiandien jaunimas – besimokantis, dirbantis ar tik laikinai atvykęs – yra esminis bendruomenių augimo šaltinis. Pati jaunų žmonių emigracijos patirtis yra kiek kitokia: muzikantai, mokslininkai ar vadinamieji „skaitmeniniai klajokliai“ nebeprisiriša prie vienos šalies. Nuolatinis vietos keitimas komplikuoja tradicinį dalyvavimo bendruomenėje modelį, bet ir šiai naujai emigrantų kartai reikia suteikti galimybes įsilieti į tikrai globalią lietuvių bendruomenę.

Tiek jaunimo sąjungos, tiek bendruomenės vis labiau susiduria su lietuviškumo pliuralizmu ir lietuviškos tapatybės išraiškų įvairove. PLB Seime pasigedau diskusijų būtent šiuo klausimu – tai buvo vienas iš „dramblių kambaryje“ („elephant in the room“), kuriuos visi mato, bet ignoruoja sukdami akis šalin.

Manau, galime netgi svarstyti apie „lietuviškumo disciplinavimą“, pastangas sulaikyti ir apriboti globalias lietuviškumo išraiškas, taip atskiriant dalį bendruomenės. Neilgai trukus turėsime svarstyti, kaip įtraukti į bendruomenę narius, kurie yra kitokių rasių, religijų ar itin sunkiai kalba lietuviškai. Galbūt tai nėra realijos dabar, bet jei norime iš tikrųjų įtraukti jaunus lietuvius, augančius mišrių tautybių šeimose, tam reikia ruoštis.

Žvelgiant į ateitį ir planuojant bendruomeninę veiklą, būtent tai ir bus didžiausias iššūkis: sugebėjimas priimti ir išlaikyti įvairovę jaunimo sąjungose – ir pačiose bendruomenėse. Ateinančius trejus metus PLB turi užtikrinti, kad bendruomenė būtų lanksti ir pasiruošusi plėstis. Kiekybė turi įveikti kokybę: bendruomenių tikslas nėra ir negali būti išlaikyti tam tikrą lietuviškumą ir tautiškumą – tikslas yra įgalinti kuo daugiau žmonių išlaikyti lietuvišką tapatybę ir puoselėti tautiškumą. PLJS ir regioninės sąjungos turi siekti sukurti erdvę – ir fizinę, ir elektroninę, – kurioje galėtume saugiai kalbėti ir reikšti tapatybę tiek senuose, tiek naujuose kontekstuose.

Nes tik užtikrinus pliuralizmą jaunimo sąjungos sugebės įtraukti ir išlaikyti naujus narius, kurių diasporos patirtis yra nauja ir kitokia. Nereikia kaltinti jaunų žmonių, kurie nenori įsilieti į bendruomenes, abejingumu ar lietuviškos tapatybės atsisakymu. Reikia būti strategiškiems ir apgalvoti, kokiais geriausiai būdais galima atverti bendruomenes ir leisti jauniems žmonėms įsilieti taip, kaip jie nori, jų pačių sąlygomis.

Kitas iššūkis yra sėkmingos jaunimo sąjungų narių „migracijos“ į lietuvių

bendruomenės užtikrinimas. Pasaulio lietuvių bendruomenės ir jaunimo sąjungos skirtinguose kraštuose turi rasti būdus, kaip dirbti kartu ir užtikrinti lengvą perėjimą iš vienos organizacijos į kitą, taip išlaikant tęstinumą. Tam būtinas bendradarbiavimas, o taip pat ir skirtumų supratimas.

Šis organizacinis tęstinumas yra ypač aktualus, turint omenyje pastaraisiais metais besikuriančius profesionalų klubus. Šios grupės neretai kuriasi ne kraštu, bet interesų ir industrijų pagrindu, taip peržengdamos valstybių sienas. Kai kuriais atvejais tai apsunkina integraciją į bendruomenės bei perėjimą iš jaunimo sąjungų į LB. PLB turi sau kelti klausimą, kokios lietuvių grupės yra pripažįstamos, kaip su jomis bendradarbiauti, kokių pagrindų galėtų būti svarstoma jų narystė PLB – plėtra šiuo atveju nėra tik naujų kraštų bendruomenių kūrimas ar egzistuojančių bendruomenių vystymas, bet ir naujų organizacinių struktūrų svarstymas ir taikymas. Tik aktyviai įtraukdami profesionalų klubus į PLB veiklą, o ne atskirdami ir izoliuodami, mes užtikrinsime, kad klubų nariai savo veikla prisidėtų prie bendruomenės klestėjimo ir augimo.

JK Jaunimo Sąjunga pastebi, kad jau vien Jungtinėje Karalystėje egzistuoja nemažai grupių, kurios skirtingai supranta lietuviybę. Sąmoningai stengiamės diversifikuoti renginius (nepamiršdami suvesti bendruomenių kartu), kad kiekvienas galėtų puoselėti tautiškumą skirtingomis formomis. Tad mūsų misija pamažu tampa ne tik puoselėti lietuviybę, bet ir sukurti erdvę lietuviškumo raiškoms, socializacijai ir bendruomenės kūrimui. Taip vis labiau pripažįstame, jog lietuviška tapatybė nėra išimtinai įgyjama gimimu ir griežtai apibrėžiama religijos ir istorijos kriterijais, bet visų pirma yra laisvas asmeninis apsisprendimas.

Šiandien į mano pašto dėžutę įkrito dar vienas kvietimas į diskusiją apie lietuviybės ir lietuviškos tapatybės išsaugojimą. Diskutuoti yra lengva. Daug sudėtingiau yra kurti bendruomenę – tam turime persiorientuoti ir kalbėti apie lietuviybės puoselėjimą ir unikalią lietuvišką kultūrą, kuri vystosi ir eksperimentuoja neprarasdama ryšio su tradicijomis. Tai, kas taip ilgai buvo matoma kaip iššūkis, dabar turi būti vertinama kaip galimybė. Šiandieninis LB tikslas turi būti suteikti erdvę reikštis lietuviškumui taip, kaip kiekvienam yra priimtina, bei vystyti savitą ir individualų santykį su valstybe. Tą santykį galime suprasti ne kaip lobį, kurį reikia saugoti, bet kaip kūrybinį procesą, į kurį galime su džiaugsmu pasinerti bendruomenėje.

Straipsnis spausdintas žurnalo „Pasaulio lietuvis“ 2018 m. rugpjūčio-rugsėjo

numeryje 8-9/569.

Mielai pasidalysime žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

